

membro, sed recepisse membri debilitatem et deformitatem; ergo proprie membrum solum est tota manus; et eadem est ratio de cæteris. Cui consonat illud Pauli ad Rom. 12: *In uno corpore multa membra habemus, omnia autem membra non eundem actum habent*, quia membrum dicitur quod aliquem actum habet, ut idem Apostolus late describit 4 ad Cor. 12. Consonat etiam illud Gregorii, quod refertur in cap. 4, dist. 89: *Varietas membrorum per diversa officia, et robur corporis servat, et pulchritudinem repræsentat*. Ratio juxta materiæ capacitatem reddi potest, quia, licet hæc vox æquivoca sit, et juxta philosophiam quælibet pars heterogenea soleat membrum appellari, tamen in materia morali potest sumi cum illa amplitudine, alias qui unguem cum illa parte digiti amputaret, irregularis fieret; quod verisimile non est, nec consentaneum juri, ut colligi potest ex cap. 4 et ult. de Corpore vitiatis. Ergo aliqua moralis regula est constituenda; hæc autem nulla apparet certior quam prædicta.

7. *Aliorum sententia.* — Nihilominus aliqui Theologi ab hac sententia discesserunt, ut videre licet in Cajet., 2. 2, quæst. 65, art. 4, et aliis modernis ibi, et Sot., lib. 5 de Justitia, quæst. 2, art. 4, qui asserunt non esse de ratione membri, in ordine ad mutilationem et irregularitatem, ut per se habeat aliquem actum vel officium; sed satis esse, ut specialem cooperationem habeat ad officium membri principalis. Fundamentum est, quia eunuchus inter mutilatos numeratur in jure, ut sumitur ex cap. Ex parte, cum sequent., de Corpore vitiatis, et ex multis decretis, dist. 55, et tamen eunuchus non caret aliquo membro, quod per se valeat aliquod munus exercere in corpore absque consortio alterius. Item, quia digitus etiam in ordine ad mutilationem videtur esse membrum, tum quia quamvis digitus non possit sine consortio manus operari, tamen sæpe habet aliquid proprium in actione manus, ut patet in musica, scriptura, et similibus; tum etiam quia alias abscindens digitum alteri non maneret irregularis, quod falsum videtur, quia multum diminuit integritatem corporis alterius. Unde concluditur ratio, quam attingit Cajet., quia membra corporis dicuntur illa, ex quibus consurgit integritas corporis organici; ergo quælibet pars organica, qua ablata non manet corpus integrum juxta moralem æstimationem et communem loquendi modum, habet rationem membri in ordine ad mutila-

tionem; hujusmodi autem sunt digitus et similes partes. Accedit, quod alia opinio non habet firmum fundamentum, quia omnia superius adducta recte accommodantur etiam his membris, quæ sunt partes aliorum membrorum principalium; unde non repugnat aliquid esse membrum, et esse partem membri seu membrum membri. Et hoc insinuasse videtur Gloss., in cap. Cum illorum, de Sententia excommunicationis, verb. *Mutilationem membri*, dicens in simili causa non esse distinguendum inter membrum et membrum.

8. *Judicium inter duas positas sententias fertur.* — Inter has sententias hæc posterior absolute probanda videtur, quod ad irregularitatem attinet; nam disputatio physica quid membrum sit, vel juridica quæstio, quid nomine membri in legibus pœnalibus sit intelligendum, non videntur in presenti necessariæ; nam jura canonica ad hanc irregularitatem vel non requirunt mutilationem membri, sed absolute mutilationem, ut patet ex dicta Clement. Est autem mutilatio simpliciter, si principale membrum notabiliter minuatur, licet non totum abscindatur, juxta Latinam illius verbi proprietatem; vel certe si alicubi canones membri faciunt mentionem, membri diminutionem sufficere indicant, ut patet cap. 4 de Clericis pugnans. in duel., ibi, *vel membrorum diminutio*, ad quod faciunt, quæ adducit Felin. in cap. Cum illorum, de Sent. excom., num. 3. Exemplisque declaratur, nam quis dicat ad irregularitatem non satis esse digitos vel dimidiam partem utriusque manus abscindere? Item qui aurem abscindit, plane videtur fieri irregularis, quidquid sit an illa pars sit membrum, ut vult Castro, vel pars principalis organica; utroque enim modo illa est gravis mutilatio corporis. Itaque ad mutilationem satis esse videtur, quod sit vel integra abscissio, vel gravis diminutio aliqujus principalis membri. Dicitur autem gravis diminutio non omnis illa, quæ ad peccatum mortale sufficit, quia potest esse gravis culpa, et non gravis mutilatio, ut abscindere partem digiti ex sententia omnium non satis est ad irregularitatem, quamvis sine dubio mortale peccatum sit; debet ergo ista diminutio esse notabilis; quæ autem talis sit, ex communi æstimatione et deformitate, ac impedimento ad has actiones pensandum est. Quod si res dubia fuerit, arbitrio Ordinarii relinquatur juxta Innoc., Hostiens. et alios, in dict. cap. Cum illorum, et in eo dubio inclinandum est in favorem legis et irregulari-

tatis, cæteris paribus, quia supponitur certa mutilatio.

9. *An abscissio unius auriculæ sufficiat ad hanc irregularitatem.* — *Quid de abscissione unius digiti.* — *De mamilla feminae.* — Ex his definiri possunt particularia dubia, quæ ad similitudinem dissolutionem deservient. Primum est, an abscissio unius auriculæ sufficiat ad irregularitatem. Covarr. enim negat, et sequitur Salzedo, in Practica, cap. 99, quia auricula non est membrum, nec illius abscissio est gravis mutilatio. Contrarium tenet Navarr., num. 223, quia licet non sit membrum auditus, tamen ejus abscissio inducit magnam deformitatem in parte superiori et publica. In quo non videtur consequenter loqui, quia deformatio non sufficit sine mutilatione. Sed nihilominus sententia est verisimilior, quia revera illa est mutilatio juxta doctrinam datam, quia auris multum præstat ad organum auditus. Unde considerata ulterius deformitate, quam inducit, videtur esse satis gravis diminutio integritatis corporis humani. Simile dubium est de uno digito, et communiter non reputatur sufficiens ejus abscissio, quod est verisimile, si sit alter ex duobus minimis; de quolibet autem aliorum mihi videtur res satis gravis, et ad minimum dubia, et dispensatione indigens. Solet etiam dubitari de abscissione mamillæ in femina; nam Salzedo supra id etiam negat sufficere. Quod ego verum non existimo, quia revera est mutilatio gravis, non minor quam abscissio in viro; non enim minus grave est organum lactis fabricatum in femina, quam sit in viro organum seminis; imo Jurisperiti mamillam in femina absolute dicunt esse membrum principale, ut patet ex Felino, dicto n. 3, et Baldo, in l. Data opera, C. Qui accusare non potest.

10. Aliud dubium est, an fiat quis irregularis mutilando seipsum, ad quod affirmanter respondendum est, addendum, quoties aliquis fit irregularis mutilando alium, fieri etiam mutilando seipsum eodem modo; e contrario vero aliquam sui mutilationem sufficere ad irregularitatem, quæ in alio facta non sufficeret. Ubi oportet distinguere mutilationem passivam ab activa; prior enim pertinet potius ad defectus corporis, de quibus supra, et per se solum requirit deformitatem et debilitatem ad ministrandum; et ideo percipiens alterum interdum facit illum irregularem, licet ipse non fiat, ut notavit Navarr., num. 206 et 219, quia potest reddere alium inep-

tum ad ministerium, sine mutilatione, et similiter e contrario potest interdum mutilator fieri irregularis, et non mutilatus, ut in eunuchis per injuriam patet, vel si duo digiti pedis abscindantur. Qui ergo mutilat se, utroque modo fiet irregularis, vel active si mutilatio per se sufficiat, quia jura absolute de mutilante loquuntur, vel passive si se reddat deformem, vel ineptum ad ministerium. Aliquando etiam minor sui mutilatio sufficit juxta Innocent., ep. 4, c. 4, et Concil. Tribur., c. 33, et habetur, c. 6, dist. 55, ubi dicitur: *Qui partem digiti cujuscumque sibi ipsi volens abscindit, hunc ad clerum canones non admittunt*, quæ mutilatio in alio facta ex sententia omnium non sufficeret, quia in mutilante se specialis atrocitas consideratur, quæ sibi ipsi ausa est ferrum injicere, Innocent. dicit.

11. *An qui membrum impeditum alteri abscindit irregularis fiat.* — Tertio quæri potest, an maneat irregularis, qui membrum aridum, vel impeditum alteri abscindit. Et est ratio dubii, quia illa non videtur gravis læsio, quia membrum inutile quasi nihil reputatur; imo si sit aridum, revera non est membrum, licet appareat. In contrarium vero est, quia is, qui membrum tantum debilitat, non est irregularis, ut supra dictum est; ergo necesse est, ut qui membrum debilitatum postea abscindit, maneat irregularis; alias posset quis mutilari a duobus, nullo illorum irregulari manente, quod videtur fieri non posse. Respondeo, aliud esse quod membrum sit omnino aridum, id est, mortuum, aliud vero, quod sit debilitatum seu inutile ad suum munus exercendum. Nam, si se habet priori modo, truncatio illius non videtur esse mutilatio corporis humani, sed hæc potius censeri potest tunc facta, quando ita fuit membrum læsum, ut ex vi talis læsionis desierit anima hominis informari, quia licet exterius fortasse non appareat truncatio (quod vix potest contingere), tamen substantialiter facta est, eamque censeo sufficere ad irregularitatem inducendam; nec prius de hac læsione locuti sumus, sed de sola membri debilitate. Atque ita possent dicta Panormitani supra citata conciliari. Nam qui membrum, v. gr., occultum ita lædit, ut ex vi læsionis omnino areseat et sicceatur, quamvis nullam partem abscindere videatur, irregularis manet, quia substantialiter, ut sic dicam, mutilat; nam relinquit corpus uno membro principali privatum. Et hoc significasse videtur Sylvest.,

Homicidium, 3, quæst. 3, vers. 3, et Angel., *Homicidium*, 5, num. 5; Maiol., cum aliis, quos refert, lib. 5, cap. 50. Ideoque si alter postea membrum jam arefactum auferet non attingendo membra viventia, non videtur mihi incurrere irregularitatem, propter rationem superius factam. Nam fere eadem est de hoc ratio, quæ de illo, qui cadaver detruncat seu mutilat, de quo manifestum est non incurrere irregularitatem, quidquid Maiolus dicat, loco nuper citato, numero octavo, ubi contrarium sentit, nullum tamen affert juris fundamentum, et nostram sententiam tenet Navarr., cap. 27, n. 219, cum Archidiacono, in cap. Si quis, 45, quæst. 4. At vero quando membrum est verum ac vivum, quantumvis sit debile, vel inutile ad suum ministerium, mutilator illius fieret irregularis, quia vere mutilat corpus humanum, et in jure nihil aliud postulatur; nec potest talis mutilatio non censi gravis, ac sufficiens, tum quia accidentarium est, quod membrum supponatur impeditum; tum etiam quia talis mutilatio inducit saltem gravem deformitatem, quæ supposita truncatione alicujus partis sufficit ex omni parte ad irregularitatem inducendam.

12. *An deformatio sine mutilatione sufficiat.* — Quarto inquiritur, an deformatio interdum sufficiat sine mutilatione. Aliqui enim affirmant, si tanta sit, ut deformatum impediatur, ne promoveri possit, etiamsi partem corporis non abscindat, sed faciem dehonestet, v. gr. Ita refert Sylvester, *Homicidium*, 3, quæst. 3, vers. 3, in fine, ex quodam Guilielmo, et approbare videtur. Et hoc sequitur Maiolus, lib. 4, cap. 4, num. 10, et lib. 5, cap. 50, num. 4. Contrariam vero sententiam tenet expresse Navarrus supra, et est communiter recepta, estque probabilior, quia nullo jure constat de tali irregularitate; et ideo admittenda non est. Antecedens patet, quia jus exprimit homicidium et mutilationem; ergo reliqua tacendo, illa excludit; sed talis deformatio non est mutilatio; ergo propter illam non incurritur irregularitas. Nec refert, quod deformatus irregularis maneat, quia jam dictum est, qui alium irregularem facit, non propterea irregularem fieri, nisi alias sit in jure expressum.

13. *Procurans abortum fetus nondum animati non fit irregularis.* — Ex quo principio infertur ultimo, hanc irregularitatem non contrahi procurando abortum, etiamsi effectus sequatur, dummodo totum maleficium

contingat ante animationem fetus; secus vero esse, si fetus sit jam animatus, et inde sequatur mors ejus; nam tunc jam est manifestum homicidium. Unde ratio prioris partis est, quia illud non est homicidium; aliud enim est impedire generationem hominis, quod in eo casu fit; nam vera generatio in informatione animæ efficitur; aliud vero hominem jam procreatum privare vita, quod ad homicidium requiritur. In qua resolutione conveniunt omnes Doctores. Et sumitur, ex cap. Quod vero, et cap. Moyses, 32, quæst. 2, et ex cap. Sicut ex litterarum, de Homicid., et aliis, quæ citat Glossa ita exponens illum textum, in cap. Si aliquis, eodem titulo. Tamen Sixtus V, in speciali Motu proprio contra hoc vitium, irregularitatem extendit ad eum casum, in quo fit abortus ante animationem fetus, et ad eos etiam, qui pocula sterilitatis fœminis propinant, vel alio modo sterilitatem procurant, dummodo effectus sequatur. Verumtamen cum ipsemet Pontifex dicat, illam esse extensionem hujus irregularitatis, eo ipso confirmat antiquam doctrinam nunc positam, scilicet, ante illam constitutionem in illis casibus non fuisse incursum irregularitatem. Unde, cum Gregorius XIV illam Sixti constitutionem quoad hanc partem revocaverit, et ad terminos juris communis reduxerit, relinquitur doctrina posita in eodem statu, in quo semper fuit, seclusa illa constitutione.

SECTIO III.

Quæ personæ ad homicidium concurrentes hanc irregularitatem contrahant.

1. *Prima conclusio.* — *Papa si propriis manibus occidat, non fit irregularis.* — Primo certum est, eum potissimum hanc irregularitatem contrahere, qui per seipsum alium percutit usque ad mortem, vel ita ut mors cum effectu sequatur, quam intendebat, juxta superius dicta; nam maxime ille homicida est. Quæ regula omnes personas sine exceptione ulla comprehendit, etiam ipsos principes aut reges. Addunt quidam etiam Summum Pontificem, si propriis manibus aliquem occidat, fieri irregularem, quod ex Baldo et Innocentio, in cap. 2 de Majorit. et obediens, refert Bernardus Diaz, in Practica, cap. 61, num. 4, et non reprobatur. Idem Maiolus, lib. 5, cap. 4, num. 2. Mihi tamen videtur falsa sententia, quia, ut supra dixi, Papa non magis potest incurrere irregularitatem, quam excommunicationem, et quia eadem ratio est

de hac irregularitate, et de aliis; non est enim juris divini, ut quidam putant, sed humani. Item quia si Papa per alium occidat præcipiendo, non fit irregularis, ut dicti etiam auctores fatentur, et est verum, etiamsi tale mandatum injustum sit. Et ratio solum est, quia Summus Pontifex non subjicitur juri communi quoad pœnas, quæ ratio locum habet, etiamsi suis manibus interficiat; neque enim Judæi minus occiderunt Christum lingua, quam si manibus interfecissent, ut Augustinus, in Psalm. 66, annotavit. Verum est majorem quemdam horrorem et scandalum illaturum Pontificem, suis manibus, quam præcepto etiam injusto occidendo alium, nec posse licite ministrare divina post tale factum, nisi peracta pœnitentia, et ablato scandalo; tamen id non esset propter irregularitatem, sed propter naturalem obligationem auferendi scandalum, et sancta sancte ministrandi; unde in utroque casu homicidii propriis vel alienis manibus perpetrati obligatio illa locum haberet juxta occurrentem necessitatem.

2. *A conclusione excipitur qui ante baptismum occidit.* — Ab hac vero generali regula excipi solet homo non baptizatus, qui irregularis non fit, etiamsi propriis manibus alium interficiat. Quæ non videbitur exceptio, si advertamus sermonem esse de persona capaci irregularitatis, et supra dictum esse non baptizatum non esse irregularitatis capacem. Nihilominus, quod ad rem spectat, est illa exceptio valde notanda; nam sensus illius est, etiam si ille homicida postea baptizetur, non pullulare, nec manere in illo irregularitatem ratione præcedentis actus. Quod tenet Navarrus, cap. 27, n. 219, ex cap. Si quis viduam, 50 dist., ubi dicitur: *Si homicidii post baptismum, etc.* Ubi Glossa infert: *Ergo si ante baptismum, potest.* Refert tamen opinionem quorundam dicentium per voluntarium homicidium peccaminosum ante baptismum commissum non incurri irregularitatem, incurri autem per voluntariam occisionem hominis juste factam. Quod videtur profecto incredibile, melioris scilicet conditionis esse in hoc peccantem, quam non peccantem, cum alioqui indecentia, quæ ex voluntaria sanguinis effusione contrahi potest, non minor sit in peccante, quam in alio; et ideo consequenter loquendo, idem de utroque casu dicendum est. Nam, licet posterior casus ad questionem infra tractandam pertineat, hic breviter exprimi potest, et necessarium est ad totam

xxiii bis.

difficultatem solvendam. Ita ergo generaliter sentit eadem Glossa, dist. 26, cap. Deinde, v. *Inter peccata*, et dist. 51, in princ. Et idem tenent Cardinalis, Clem. unic. de Homicidio, n. 13; Innocentius, Præpositus, et Abbas, in cap. Gaudemus, de Divort., n. 16. Et probari potest ex cap. Si quis post baptismum, 51 dist., nam ex hoc, et ex d. c. Si quis viduam, colligitur, jura non imposuisse hanc irregularitatem, nisi propter homicidium patratum post baptismum; ergo, cum irregularitas non contrahatur nisi in casibus a jure expressis, non est ultra extendenda hæc irregularitas. Et hæc est ratio sufficiens; nam aliæ, quas adducit Panorm., non probant.

3. *Interrogationi satisfi.* — Si autem quis quærat, cur jura ita disponant potius in hac irregularitate, quam in bigamia, responderi potest, hanc irregularitatem contrahi propter delictum, quod omnino tollitur per baptismum; in bigamia autem non considerari delictum. Sed hoc non satisfacit; nam etiam in occisione justa facta a judice, vel a milite, non consideratur delictum, sed significatio et decencia, quæ non minus considerari potest in proprio homicidio peccaminoso, quamvis præscindatur, vel auferatur postea tota ratio culpæ. Panormitanus aliter ait, hanc irregularitatem esse ex constitutione Ecclesiæ, et ideo non extendi ad infideles; sed idem dicendum esse de irregularitate bigamiæ: in neutra vero urget, quia non dicimus constitutionem Ecclesiæ obligare infidelem, sed operari circa hominem jam baptizatum intuitu actionis, quæ præcessit, non propter malitiam ejus, sed propter aliquam significationem, vel decenciam. Augeo difficultatem; nam licet illa duo jura addant illam particulam, *post baptismum*, multa alia simpliciter loquuntur, ut Clem. unic. de Homicid., cum similibus, sub eisdem titulis in Decret., et dist. 50. Hoc vero postremum facile solvitur, tum quia quædam jura per alia sunt interpretanda, et restringenda, maxime in materia pœnali; tum etiam quia omnia illa decreta sunt leges, quæ diriguntur ad subditos, et in eis puniunt hoc modo homicidium; et ideo supponunt baptismum; et ita sunt per se et generaliter decreta intelligenda, ubi aliud non fuerit ab Ecclesia declaratum, vel specialis ratio non intervenerit. Hoc autem ita declaratum fuit in bigamia, non autem in homicidio. Cur autem id factum sit, cum pendeat ex voluntate legislatoris, non multum ad nos refert. Fortasse vero irregularitas bigamiæ ita fuit a principio instituta ab

Apostolis, tum propter significationem matrimonii, tum propter exemplum continentiae, quod in clero maxime desideratur; in homicidio vero non fuit existimatum necessarium, quia in eo maxime spectatur vel culpa, vel defectus lenitatis, et utrumque speratur per baptismum commutari.

4. *Non oportet occisum esse baptizatum ad hanc irregularitatem incurrendam.* — Hic vero addendum est, limitationem hanc, quae posita est ex parte occidentis, non habere locum ex parte ejus qui occiditur; non enim oportet illum esse baptizatum, vel aliam conditionem habere, praeterquam quod homo sit, ut constat ex cap. Clericus, dist. 50, ubi occidens paganus, irregularis fieri dicitur; et idem est si occidat excommunicatum, aut hannitum, aut infantem in utero matris, dummodo animatus sit, ut antea dixi, et tamen ille neque est baptizatus, neque aliam specialem conditionem habet. Et ratio est, quia jura simpliciter loquuntur de homicidio, et quia in interfectione cujuslibet hominis cernitur, vel eadem culpa, vel idem defectus lenitatis, et ob easdem causas requiritur, ut sit homo, et non sufficit cadaver, aut foetus nondum animatus, ut supra dictum est. Neque obstat, quod in cap. Excomm., 23, quaest. 5, dicitur, non esse homicidas, eos, qui bono zelo excommunicatos occiderint; intelligendum enim id est de his, qui in justo bello tales personas interfecerint. Nec tamen ibi dicitur, quod non incurrant irregularitatem; nam, licet non contrahant hanc, de qua agimus, incidunt tamen in aliam, quae est ex defectu lenitatis, juxta cap. De his, 50 d.

5. *Secunda conclusio.* — *Dubium deciditur.* — Secundo incurrit hanc irregularitatem, qui dat causam morti, quae cum effectu sequitur, etiamsi remote et per accidens ad illam concurrere videatur, ut qui praebet venenum, licet interdum post longum tempus operetur. Et ratio est, quia ille est vere homicida; nam qui causam damni dat, damnum dedisse videtur, ut dicitur, de Regulis juris, in 6. Nihilque interest, occidat quis, an causam mortis praebet, ut dicit Jureconsultus in Leg. 45, ff. de Sicariis. Dices: talis effectus non est in se voluntarius, sed in causa; ergo illud homicidium non est voluntarium, prout nunc de illo loquimur. Respondeo, in primis nos praecipue loqui de illo, qui ex intentione mortis talem causam applicat, cui constat homicidium esse in se voluntarium. Deinde satis est, quod praesciat vim talis causae, et quod sciens et

videns illam applicet, etiamsi id non faciat ex odio, vel ex voluntate occidendi (si tamen hoc posterius possibile est); quamvis enim fingamus id facere animo experiendi vel ostendendi efficaciam illius rei, nihilominus ibi directe vult mortem tanquam effectum, in quo virtus illa manifestanda est. Sed quid si daret venenum spe impediendi statum ejus applicato contrario pharmaco, antequam mors sequatur? Respondeo, si, hoc non obstante mors sequatur, irregularitatem non vitari, quamvis videatur potius pertinere ad homicidium casuale, de quo infra, quam ad voluntarium, de quo nunc agimus, quia in eo casu tantum indirecte imputatur homicidium, ratione causae imprudenter et illicite applicatae, non quia in se fuerit volitum implicite, aut explicite. Si autem mors per contrarium pharmacum impediatur, non incurritur irregularitas, juxta supra dicta, etiamsi culpa homicidii apud Deum non fuerit excusata, propter morale periculum; et ita est intelligendum capitulum Si aliquis, de Homicidio. Sed inquire, an is, qui talem causam mortis applicuit, si poenitentiam agat sui delicti, prius quam effectus sequatur, evitet irregularitatem. Videtur enim homicidium illud jam non esse illi voluntarium; et ideo non esse sufficientem causam irregularitatis. Respondeo: certum est, sicut poenitentia non tollit irregularitatem contractam, ita in eo casu non impedire quominus contrahatur, quia non impedit, quominus ille sit homicida, et dignus poena, tam civili quam Ecclesiastica, et maxime irregularitate, quae factum potius quam culpam requirit. Unde, licet spectata voluntate praesente, illud homicidium jam non sit voluntarium, satis est, quod in ordine ad praecedentem sit voluntarium; nam illa prior voluntas fuit efficax, et actu operatur, altera vero est tantum secundum quid, seu velleitas, quae non tollit voluntarium simpliciter, supposita priori voluntate.

De mandante.

6. *Tertia conclusio.* — *Difficultas.* — *Resolutio.* — Tertio incurrit irregularitatem mandans homicidium fieri per alium, si cum effectu fiat, quod est certum apud omnes, quia ille est causa homicidii, et a fortiori habetur ex cap. ult. de Homicidio, in 6, ubi mandans aliquem verberari, et non occidi, si alius a mandatario occidatur, irregularis efficitur propter voluntarium saltem indirectum; ergo, qui di-

recte mandat interfectionem alterius, sine dubio incurrit irregularitatem homicidii voluntarii. Quæri vero potest primo, an in aliquo casu incurrat hæc irregularitas, etiam effectu mortis non sequuto. Dico, in aliquo casu, quia regulariter certum est non incurri, juxta superius dicta. Specialis vero difficultas est in casu textus in c. 4 de Homicidio, in 6, ubi mandans interfici aliquem per assassinos, ipso jure excommunicatur, et deponitur ab Ordine, beneficio, etc., *quanquam mors forsitan ex hoc non sequatur.* In quo textu duo dubitari possunt: unum est, quod sit delictum, de quo ibi est sermo; aliud est, an ibi imponatur irregularitas. Priorem partem tractavi late supra declarando excommunicationes libri 6, ubi dixi, non esse sermonem de quocumque mandante homicidium fieri per alium, etiamsi pecunia data ad hoc munus illum conducat, vel licet conductus sit latro, vel publicus hominum interfecto, nisi sit ex quadam peculiari natione et gente, quae in eo textu, *Assassini*, vocatur, quare in eo solo casu incurrantur poenae ibi latae, per solum mandatum, non secuto effectu. Quoad alteram vero partem resolutio petenda est ex principio hujus materiae, et proprietate verborum legis tenenda est; ideoque illa solum est depositio seu perpetua suspensio, non vero irregularitas in ea proprietate, in qua hæc canonica impedimenta distingui censentur. Ad propriam ergo irregularitatem semper necesse est, ut sequatur homicidium; non refert autem, quod statim, vel post longum tempus sequatur, quia dilatio temporis non tollit quominus effectus ex tali causa sequatur, et sit verum homicidium, sicut de causa physica dicebamus. Et in hoc conveniunt omnes auctores.

7. *An mandans, qui mandatum revocat ante secutam mortem, incurrat irregularitatem.* — *Objectio.* — *Solvitur.* — Dubitant autem, an mandans evitet irregularitatem, revocans mandatum, et revocationem intimans mandatario (alias inutilis esset revocatio, ut per se constat), quando mandatarium, non obstante revocatione, alium interfecit. Aliqui dicunt, in eo casu incurri irregularitatem. Dico tamen, si ex parte mandantis sufficienter facta sit revocatio mandati, non incurrit irregularitatem. Quae est opinio communis Innocentii, et aliorum in c. Ad audientiam, de Homicidio, quam sequitur Navarr., n. 233. Et ratio est, quia facta revocatione, qui dederat mandatum, non potest dici

causa homicidii, quia jam alter non illud commisit ex mandato ejus, sed ex sua voluntate. Sed contra, quia mandatarius semper movetur ex impressione relicta a priori mandato (suppono enim prius non fuisse in tali voluntate, sed ex mandato illam concepisse; mandantem autem, revocando suum mandatum, non potuisse illam revocare); hoc ergo satis erit, ut homicidium referatur in mandantem tanquam in causam, non obstante revocatione. Sicut qui lapidi impressit impetum, quamvis postea conetur illum detinere, et non possit resistere, dicitur causa illius motionis, et effectus ejus; ita enim se habet prius mandatum, sicut impetus impressus. Respondetur, rationem hanc habere aliquam apparentiam in consilio, de quo statim, non vero in mandato, quia mandatum totam vim movendi habet a voluntate mandantis, quia nihil aliud est quam quaedam significatio, seu intimatio illius; et ideo, mutata voluntate mandantis, et intimata mandatario, omnino tollitur mandatum, cessatque omnis influxus totaque motio mandantis. In quo est magnum discrimen inter mandatum, et impetum impressum lapidi, non solum quia impetus movet physice, mandatum moraliter, sed etiam quia ille transit in ipsum passum, et est irrevocabilis ab imprimente ut sic, sed solum potest ei resisti per virtutem contrariam sufficientem, quod non est ita in mandato. Tunc ergo mandatarius sua malitia se movet ad occidendum alium. Et quamvis prius mandatum videatur aliqualis occasio hujus voluntatis, tamen, supposita revocatione, illa est valde remota, et jam non est occasio tam data quam accepta.

8. *An mandans aliquam diligentiam adhibere teneatur, ad impediendam mortem.* — *Resolutio.* — Sed quæres, an saltem teneatur in eo casu mandator aliquam aliam diligentiam adhibere ad impediendam mortem alterius, quando ei constat de pertinacia mandatarium; nam si non constat, clarum est ad nihil teneri, quia existimare debet, cessante causa, cessasse effectum et periculum ejus, et cum sua voluntate mutatam simul fuisse mandatarium voluntatem, quae a sua tantum movebatur ad hunc effectum. At vero, quando constat de pertinacia et voluntate mandatarium, tenetur mandans, saltem ex charitate, impedire illum effectum, si possit; nam ad hoc quilibet proximus tenetur. Sed difficultas est, an etiam ex justitia teneatur. Et mihi quidem videtur teneri, sequens in hoc auctores, quos in puncto